DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 3 september 2009 *

Innehållsförteckning

I — Tillämpliga bestämmelser . . . . . I - 7466

II — Bakgrund till tvisten och det omtvistade beslutet . . . . . I - 7470

III — Den överklagade domen . . . . . I - 7472

IV — Parternas yrkanden vid domstolen . . . . . I - 7472

V — Prövning av överklagandet . . . . . I - 7473

A — Den första grunden: Kommissionen åsidosatte rätten till försvar och motiveringsskyldigheten vid uppdelningen av det administrativa förfarandet . . . . . I - 7474

1. Den överklagade domen . . . . . I - 7474

2. Parternas argument . . . . . I - 7474

3. Domstolens bedömning . . . . . I - 7475

B — Den andra grunden: Förbudet mot att neka domstolsprövning har åsidosatts I - 7478

1. Den överklagade domen . . . . . I - 7478

2. Parternas argument . . . . . I - 7478

3. Domstolens bedömning . . . . . I - 7479

C — Den tredje grunden: Förstainstansrätten beaktade inte i tillräcklig mån konstaterandet att kommissionen hade åsidosatt motiveringsskyldigheten vad gäller fastställandet av hur allvarlig överträdelsen är . . . . . I - 7480

1. Den tredje grundens första del: Förstainstansrätten beaktade inte i tillräcklig mån konstaterandet att kommissionen åsidosatt motiveringsskyldigheten beträffande den aktuella marknadens storlek . . . . I - 7481

* Rättegångsspråk: tyska.

a) Den överklagade domen . . . . . I - 7481

b) Parternas argument . . . . . I - 7482

c) Domstolens bedömning . . . . . I - 7483

2. Den tredje grundens andra del: Förstainstansrätten beaktade inte i tillräcklig mån konstaterandet att kommissionen hade åsidosatt motiveringsskyldigheten beträffande överträdelsens konkreta påverkan på marknaden . . . . . I - 7486

a) Den överklagade domen . . . . . I - 7486

b) Parternas argument . . . . . I - 7488

c) Domstolens bedömning . . . . . I - 7488

i) Kommissionens begäran att domskälen ska ändras . . . . . I - 7488

ii) Klagandenas argument . . . . . I - 7491

D — Den fjärde grunden: Förstainstansrätten åsidosatte riktlinjerna och gjorde en felaktig bedömning av överträdelsens allvar . . . . . I - 7493

1. Den fjärde grundens första del: Förstainstansrätten beaktade inte att överträdelsens konkreta påverkan på marknaden hade fastställts på ett felaktigt sätt. . . . . I - 7493

a) Den överklagade domen . . . . . I - 7493

b) Parternas argument . . . . . I - 7494

c) Domstolens bedömning . . . . . I - 7494

2. Den fjärde grundens andra del: Förstainstansrätten beaktade inte den förmildrande omständigheten att klagandena frivilligt hade upphört med överträdelsen . . . . . I - 7496

a) Den överklagade domen . . . . . I - 7496

b) Parternas argument . . . . . I - 7496

c) Domstolens bedömning . . . . . I - 7497

E — Den femte grunden: Förstainstansrätten åsidosatte proportionalitetsprincipen vid fastställandet av bötesbeloppet . . . . . I - 7498

1. Den överklagade domen . . . . . I - 7498

2. Parternas argument . . . . . I - 7498

3. Domstolens bedömning . . . . . I - 7499

VI — Rättegångskostnader . . . . . I - 7499

I mål C-534/07 P,

angående ett överklagande enligt artikel 56 i domstolens stadga, som ingavs den 26 november 2007,

William Prym GmbH & Co. KG,

Prym Consumer GmbH & Co. KG,

med säte i Stolberg (Tyskland), företrädda av H.-J. Niemeyer, C. Herrmann och M. Röhrig, Rechtsanwälte,

klagande,

i vilket den andra parten är:

Europeiska gemenskapernas kommission, företrädd av F. Castillo de la Torre och K. Mojzesowicz, båda i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

svarande i första instans,

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden P. Jann (referent) samt domarna M. Ilešič, A. Tizzano, A. Borg Barthet och J.-J. Kasel,

generaladvokat: P. Mengozzi,
justitiesekreterare: handläggaren R. Şereş,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 5 mars 2009,

och efter att den 30 april 2009 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 William Prym GmbH & Co. KG och Prym Consumer GmbH & Co. KG har i sina överklaganden yrkat att domstolen ska upphäva den dom som Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt meddelade den 12 september 2007 i mål T-30/05, Prym och Prym Consumer mot kommissionen (nedan kallad den överklagade domen), genom vilken förstainstansrätten delvis ogiltigförklarade kommissionens beslut K(2004) 4221 slutlig av den 26 oktober 2004 om ett förfarande enligt artikel 81 i EG-fördraget (ärende KOMP/F-1/38.338 – PO/Nadeln) (nedan kallat det omtvistade beslutet).

I — Tillämpliga bestämmelser

2 Artikel 23.2 och 23.3 i rådets förordning (EG) nr 1/2003 av den 16 december 2002 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i fördraget (EGT L 1, 2003, s. 1) har följande lydelse:

”2. Kommissionen får genom beslut ålägga företag och företagssammanslutningar böter, om de uppsåtligen eller av oaktsamhet

a) överträder artikel 81 eller artikel 82 i fördraget, eller

…

För varje företag och företagssammanslutning som deltagit i överträdelsen får böterna inte överstiga 10 % av föregående räkenskapsårs sammanlagda omsättning.

…

3. När bötesbeloppet fastställs, skall hänsyn tas både till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den pågått.”

3 I artikel 31 i förordning nr 1/2003 anges följande:

”EG-domstolen skall ha obegränsad behörighet att pröva beslut genom vilka kommissionen har fastställt böter eller viten. EG-domstolen får upphäva, sänka eller höja förelagda böter eller viten.”

4 Punkt 1 A i riktlinjerna för beräkning av böter som döms ut enligt artikel 15.2 i förordning nr 17 och artikel 65.5 i EKSG-fördraget (EGT C 9, 1998, s. 3) (nedan kallade riktlinjerna) har följande lydelse:

”Vid bedömningen av överträdelsens allvar skall man beakta överträdelsens art, dess konkreta påverkan på marknaden, om den är mätbar, och omfattningen av den relevanta geografiska marknaden.

Överträdelserna kommer således att delas in i tre kategorier, nämligen mindre allvarliga överträdelser, allvarliga överträdelser och mycket allvarliga överträdelse.

— Mindre allvarliga överträdelser:

Det kan t.ex. vara fråga om begränsningar, oftast vertikala, som syftar till att begränsa handeln men som har en begränsad påverkan på marknaden och berör en betydande men relativt smal del av den gemensamma marknaden.

Möjliga belopp: från 1 000 till 1 miljon euro.

— Allvarliga överträdelser:

Det är oftast fråga om horisontella eller vertikala begränsningar av samma slag som i föregående fall, men som tillämpas strängare, har en större påverkan på marknaden och som kan få konsekvenser för stora områden av den gemensamma marknaden. …

Möjliga belopp: från 1 miljon till 20 miljoner euro.

— Mycket allvarliga överträdelser:

Det är i huvudsak fråga om horisontella begränsningar såsom priskarteller och karteller för uppdelning av marknader eller andra förfaranden som hindrar den inre marknadens funktion, såsom t.ex. förfaranden som syftar till att avskärma de nationella marknaderna eller missbruk av dominerande ställning av företag med monopolliknande ställning …

Möjliga belopp: över 20 miljoner euro.

…

Det kommer vidare att vara nödvändigt att beakta de överträdande företagens [faktiska] ekonomiska kapacitet att vålla andra aktörer, särskilt konsumenterna, betydande skada och att fastställa bötesbeloppet till en nivå som säkerställer att böterna är tillräckligt avskräckande.

…”

II — Bakgrund till tvisten och det omtvistade beslutet

5 Bakgrunden till tvisten kan såvitt framkommer av den överklagade domen sammanfattas enligt följande.

6 Klagandena är tyska företag. Enligt deras egen uppgift är Prym ett av de ledande europeiska varumärkena för sybehörsartiklar av metall eller plast liksom för andra sömnadsprodukter.

7 Den 7 och den 8 november 2001 utförde kommissionen kontroller i enlighet med artikel 14.3 i rådets förordning nr 17 av den 6 februari 1962 första förordningen om tillämpning av fördragets artiklar 81 och 82 (EGT 1962, 13, s. 204; svensk specialutgåva, område 8, volym 1, s. 8) i ett flertal lokaler tillhörande tillverkare och distributörer av sybehörsartiklar i gemenskapen. Klagandena ingick bland dessa, liksom två brittiska företag och deras filialer, nämligen dels Coats Holdings Ltd och J & P Coats Ltd (nedan tillsammans kallade Coats), dels Entaco Group Ltd och Entaco Ltd (nedan tillsammans kallade Entaco).

8 Den 15 mars 2004 skickade kommissionen ett meddelande om invändningar till klagandena, Entaco och Coats.

9 Den 26 oktober 2004 fattade kommissionen det omtvistade beslutet.

10 Kommissionen konstaterade i artikel 1 i det nämnda beslutet att klagandena, Coats och Entaco medverkat i en rad samordnade förfaranden och att de mellan den 10 september 1994 och den 31 december 1999 hade ingått en rad skriftliga avtal som formellt var bilaterala, men som i praktiken var trepartsavtal, enligt vilka dessa företag delade upp eller bidrog till att dela upp produktmarknader genom att segmentera den europeiska marknaden för sybehörsartiklar i metall och plast, liksom geografiska marknader, genom att segmentera den europeiska marknaden för synålar.

11 I artikel 2 i det omtvistade beslutet ålade kommissionen klagandena böter på 30 miljoner euro.

12 Kommissionen angav i det omtvistade beslutet att böternas storlek hade fastställts med hänsyn till hur allvarlig överträdelsen var och hur länge den hade pågått. Beträffande överträdelsens allvar beaktade kommissionen överträdelsens art, dess faktiska inverkan på marknaden och den aktuella geografiska marknadens storlek. På grundval av dessa faktorer drog kommissionen slutsatsen att de företag som deltog i den aktuella kartellen hade gjort sig skyldiga till en ”mycket allvarlig” överträdelse, som föranledde kommissionen att för klagandena fastställa utgångsbeloppet för böterna till 20 miljoner euro.

13 Beträffande överträdelsens varaktighet slog kommissionen fast att överträdelsen hade pågått under en period om fem år och tre månader. Kommissionen höjde därför utgångsbeloppet för böterna med 50 procent och fastställde grundbeloppet för klagandenas böter till 30 miljoner euro.

14 Vidare ansåg kommissionen att det i klagandenas fall inte fanns några förmildrande omständigheter. Kommissionen betonade därvid bland annat att det förhållandet att den olagliga överenskommelsen hade upphört att gälla i förtid inte var en följd av ett ingripande från kommissionens sida och att det förtida upphörandet redan hade beaktats när överträdelsens varaktighet fastställdes.

III — Den överklagade domen

15 Den 28 januari 2005 väckte klagandena talan vid förstainstansrätten. De yrkade i första hand att det omtvistade beslutet skulle ogiltigförklaras såvitt avsåg dem och i andra hand att de böter de ålagts skulle upphävas eller sättas ned.

16 I den överklagade domen biföll förstainstansrätten talan delvis såvitt avsåg yrkandet om nedsättning av böterna. Förstainstansrätten konstaterade därvid att det var fel att inte tillämpa bestämmelserna i meddelandet om befrielse från eller nedsättning av böter i kartellärenden (EGT C 207, 1996, s. 4). Inom ramen för sin fulla prövningsrätt enligt artikel 229 EG satte förstainstansrätten därför ned det bötesbelopp som ålagts klagandena till 27 miljoner euro. Förstainstansrätten ogillade talan i övrigt.

IV — Parternas yrkanden vid domstolen

17 Klagandena har i sitt överklagande yrkat att domstolen ska

— upphäva den överklagade domen i den del som den går dem emot,

— ogiltigförklara det omtvistade beslutet i den utsträckning som det avser dem,

— i andra hand sätta ned eller upphäva de böter som de ålagts i artikel 2 i det omtvistade beslutet,

— i tredje hand återförvisa målet till förstainstansrätten för avgörande, och

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna för hela förfarandet.

18 Kommissionen har yrkat att domstolen ska

— ogilla överklagandet, och

— förplikta klagandena att ersätta rättegångskostnaderna i denna instans.

V — Prövning av överklagandet

19 Till stöd för överklagandet har klagandena åberopat fem grunder som ska prövas i tur och ordning.

A — *Den första grunden: Kommissionen åsidosatte rätten till försvar och motiveringsskyldigheten vid uppdelningen av det administrativa förfarandet*

1. Den överklagade domen

20 Vid förstainstansrätten gjorde klagandena gällande att kommissionen hade åsidosatt deras rätt till försvar när den beslutade att dela upp det ursprungligen enda förfarandet, som inletts i ärendet ”Sybehörsartiklar”, i två olika förfaranden, nämligen dels det som kallas ”Sybehörsartiklar: synålar” (nedan kallat synålsärendet), dels det som kallas ”Sybehörsartiklar: låsanordningar” (nedan kallat låsanordningsärendet). Förstainstansrätten anförde i detta avseende följande i punkt 61 i den överklagade domen:

”Det kan konstateras att det meddelande om invändningar som översänts till sökandena den 15 mars 2004 hade den otvetydiga titeln ’meddelande om invändningar i förfarandet PO/sybehörsartiklar: synålar’ och att sökandena följaktligen allra senast vid detta datum visste att kommissionen hade inlett ett särskilt förfarande avseende synålsmarknaden. Sökandena kunde därför försvara sig mot uppdelningen av förfarandena i sitt svar på nämnda meddelande om invändningar.”

2. Parternas argument

21 Klagandena har gjort gällande att förstainstansrätten gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning när den i punkt 61 i den överklagade domen fann att klagandena allra senast vid tidpunkten för meddelandet om invändningar visste att kommissionen skulle inleda två olika förfaranden och att de därigenom kunde försvara sig mot denna uppdelning av det administrativa förfarandet. Enligt klagandena framgick det av detta meddelande om invändningar endast att kommissionen ansåg att klagandenas beteende inom synålssektorn utgjorde en självständig överträdelse i förhållande till beteendet inom låsanordningssektorn. Endast en tillräckligt detaljerad redogörelse för de omständigheter som kommissionen lagt till grund för uppdelningen av förfarandet

hade kunnat ge klagandena möjlighet att bedöma huruvida denna åtgärd var rättsenlig och därigenom försvara sina intressen på ett ändamålsenligt sätt.

22 Klagandena har tillagt att kommissionen åsidosatte sin motiveringsplikt genom att inte närmare ange skälen för uppdelningen av förfarandet.

23 Kommissionen har anfört att klagandena inför förstainstansrätten endast hävdat att de berövats möjligheten att uppmärksamma kommissionen på att de böter de skulle kunna åläggas i de två ärendena, med hänsyn till sambandet mellan dem, inte fick överstiga det tak på 10 procent av den sammanlagda omsättningen i Europeiska unionen som föreskrivs i artikel 23.2 i förordning nr 1/2003.

24 Kommissionen har bestritt att det föreligger någon bristande motivering i detta hänseende. Den anser att den första grunden därmed ska anses som ny och därför avvisas. I andra hand har kommissionen anfört att överklagandet inte kan vinna bifall vad gäller denna grund, i den mån den avser att motiveringsskyldigheten har åsidosatts.

3. Domstolens bedömning

25 Det är inte nödvändigt att pröva frågan huruvida den första grunden kan upptas till sakprövning, eftersom det kan konstateras att överklagandet inte kan vinna bifall såvitt avser denna grund.

26 Förvisso är iakttagandet av rätten till försvar i handläggningen av administrativa förfaranden som rör konkurrenspolitik en allmän gemenskapsrättslig princip som säkerställs av domstolen (se, för ett liknande resonemang, dom av den 15 oktober 2002 i de förenade målen C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–

C-252/99 P och C-254/99 P, Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mot kommissionen, REG 2002, s. I-8375, punkt 167–171, av den 14 juli 2005 i de förenade målen C-65/02 P och C-73/02 P, ThyssenKrupp mot kommissionen, REG 2005, s. I-6773, punkt 92, och av den 21 september 2006 i mål C-105/04 P, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied mot kommissionen, REG 2006, s. I-8725, punkt 35).

27 Vad gäller förfarandet för tillämpning av artikel 81 EG bör det dock göras en åtskillnad mellan det administrativa förfarandets två skeden, det vill säga utredningsskedet, innan meddelandet om invändningar skickas, och resten av det administrativa förfarandet. Var och en av dessa två på varandra följande perioder svarar mot en egen intern logik. Den första perioden ska göra det möjligt för kommissionen att ta ställning till det fortsatta förfarandet. Den andra perioden ska göra det möjligt för kommissionen att slutgiltigt ta ställning till den påtalade överträdelsen (se domarna i de ovannämnda förenade målen Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mot kommissionen, punkterna 181–183, och i målet Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied mot kommissionen, punkt 38).

28 De bedömningar som enligt gemenskapsförordningarna ska göras i meddelandet om invändningar har till uppgift att precisera syftet med det administrativa förfarandet i förhållande till de företag som är föremål för detta förfarande (se bland annat dom av den 17 november 1987 i de förenade målen 142/84 och 156/84, British American Tobacco och Reynolds Industries mot kommissionen, REG 1987, s. 4487, punkt 70; svensk specialutgåva, volym 9, s. 247). Därför ska i ett meddelande om invändningar klart anges alla väsentliga omständigheter som kommissionen stöder sig på i detta skede av förfarandet. Enligt fast rättspraxis kan denna angivelse vara kortfattad, eftersom detta meddelande utgör en förberedande handling med faktiska och rättsliga bedömningar av rent provisorisk karaktär (se bland annat dom av den 7 juni 1983 i de förenade målen 100/80–103/80, Musique Diffusion française m.fl. mot kommissionen, REG 1983, s. 1825, punkt 14, svensk specialutgåva, volym 7, s. 133, och av den 7 januari 2004 i de förenade målen C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P och C-219/00 P, Aalborg Portland m.fl. mot kommissionen, REG 2004, s. I-123, punkt 67).

29 Förstainstansrätten konstaterade i punkt 61 i den överklagade domen att det meddelande om invändningar som översänts till klagandena hade den otvetydiga titeln ”meddelande om invändningar i förfarandet PO/sybehörsartiklar: synålar”. Klagandena har själva uppgett i sitt överklagande att det av detta meddelande framgick

att kommissionen ansåg att klagandenas beteende inom synålssektorn utgjorde en självständig överträdelse i förhållande till beteendet inom låsanordningssektorn.

30 Klagandena har således inte bestritt att redogörelsen för invändningarna i det aktuella fallet var tillräckligt klart formulerad för att göra det möjligt för dem att verkligen få kännedom om vilket beteende kommissionen klandrade dem för och hur den avsåg att utforma det fortsatta förfarandet.

31 Det enda argument klagandena har åberopat till stöd för sitt påstående att de i detta skede inte på ett ändamålsenligt sätt kunnat försvara sig är att det fanns brister i motiveringen i meddelandet om invändningar vad avser den uppdelning av förfarandet som kommissionen avsåg att göra.

32 Detta argument kan inte godtas.

33 Om detta argument godtogs skulle detta nämligen betyda att det krävdes att kommissionen inte bara angav de väsentligaste faktiska och rättsliga omständigheter som i detta skede av det administrativa förfarandet ansågs utgöra en överträdelse av gemenskapens konkurrensregler, utan även att den, åtminstone kortfattat, angav skälen till varför den i detta förfarande inte avsåg att åberopa vissa omständigheter som den tidigare hade utrett eller planerade att utreda. Den motiveringsskyldighet som ålåg kommissionen i det skede då meddelandet om invändningar avsändes skulle därmed utsträckas till omständigheter som per definition inte är nödvändiga för det förfarande som kommissionen har för avsikt att fullfölja. En sådan motiveringsskyldighet skulle gå utöver de krav som uppställs i den rättspraxis som nämns i punkt 28 i denna dom.

34 Följaktligen kan överklagandet i alla händelser inte vinna bifall såvitt avser den första grunden.

B — *Den andra grunden: Förbudet mot att neka domstolsprövning har åsidosatts*

1. Den överklagade domen

35 I punkt 64 i den överklagade domen erinrade förstainstansrätten om att kommissionen av objektiva skäl har rätt att såväl dela upp som förena förfaranden. Som svar på klagandenas påståenden att det inte fanns några sådana skäl i det aktuella ärendet angav förstainstansrätten i punkt 65 i samma dom att situationen inte var helt jämförbar med den då den godkänt en sådan uppdelning när det var fråga om tre olika överträdelser. Vad dock gällde klagandenas påståenden att de beteenden som kommissionen klandrade dem för i verkligheten utgjorde en enda överträdelse bedömde förstainstansrätten i punkt 66 i nämnda dom att dessa påståenden skulle kunna kontrolleras först efter det att beslutet i ”låsanordningsärendet” hade fattats.

2. Parternas argument

36 Klagandena har hävdat att förstainstansrätten gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning när den beslutade att inte kontrollera att uppdelningen av förfarandet var rättsenlig, trots att den slog fast att kommissionen endast får göra en sådan uppdelning när det rör sig om olika överträdelser, och den dessutom hade tillgång till uppgifter – i form av meddelandet om invändningar av den 16 september 2004 i ”synålsärendet” och meddelandet om invändningar av den 8 mars 2006 i ”låsanordningsärendet” – som gav anledning att anta att kommissionen hade gjort en godtycklig uppdelning av en enda överträdelse. Klagandena har anfört att förstainstansrätten hade fel då den i punkt 66 i den överklagade domen fann att eftersom det inte förelåg något beslut från kommissionen i ”låsanordningsärendet” vid den tidpunkt då förstainstansrätten

inledde överläggningen i målet angående ”synålsärendet”, utgjorde alla antaganden om utgången i ”låsanordningsärendet” spekulationer.

37 Kommissionen har anfört att överklagandet inte kan vinna bifall på denna grund. Enligt kommissionen gjorde förstainstansrätten rätt när den fann att klagandenas påståenden inte kunde prövas innan något beslut hade fattats i ”låsanordningsärendet”.

3. Domstolens bedömning

38 I punkterna 64–66 i den överklagade domen angav förstainstansrätten att enligt dess egen rättspraxis kan ett förfarande avseende en överträdelse av gemenskapens konkurrensregler delas upp och leda till att ett flertal beslut fattas i vilka olika bötesbelopp åläggs, under förutsättning att det rör sig om olika överträdelser.

39 Klagandena har inte ifrågasatt denna bedömning, men har invänt mot att förstainstansrätten inte prövade huruvida det i det aktuella fallet förhöll sig så att å ena sidan de rättsstridiga beteenden till vilka det hänvisades i det omtvistade beslutet i ”synålsärendet” och å andra sidan de beteenden som angavs i meddelandet om invändningar av den 8 mars 2006 i ”låsanordningsärendet” utgjorde olika överträdelser.

40 Såsom erinrats om i punkt 28 i denna dom utgör meddelandet om invändningar en förberedande handling med faktiska och rättsliga bedömningar av rent provisorisk karaktär. Det påföljande beslutet behöver inte nödvändigtvis vara en kopia av redogörelsen för invändningarna, eftersom kommissionen måste beakta de uppgifter som framkommit under det administrativa förfarandet för att antingen kunna dra tillbaka invändningar som visar sig vara dåligt underbyggda eller sammanställa och komplettera sina faktiska och rättsliga argument till stöd för de invändningar som kvarstår (se, bland annat, domarna i de ovannämnda målen Musique Diffusion Française mot kommissionen, punkt 14, och Aalborg Portland m.fl. mot kommissionen, punkt 67).

41 Under dessa omständigheter anser domstolen att förstainstansrätten inte gjorde sig skyldig till en felaktig rättstillämpning när den i punkt 66 i den överklagade domen fann att så länge som inget beslut fattats i ”låsanordningsärendet”, utgjorde alla antaganden angående huruvida det förelåg olika överträdelser spekulationer.

42 Klagandena kan inte med framgång göra gällande att de nekats domstolsprövning, eftersom de, såsom framgår av förstainstansrättens resonemang, efter det att beslut fattats i ”låsanordningsärendet” fortfarande har möjlighet att presentera sina argument avseende huruvida det föreligger en enda överträdelse inom ramen för en prövning av detta besluts rättsenlighet. Som klagandena uppgett under förhandlingen har de för övrigt väckt talan vid förstainstansrätten med stöd av artikel 230 EG med yrkande om att kommissionens beslut i ”låsanordningsärendet” ska ogiltigförklaras.

43 Överklagandet kan således inte vinna bifall såvitt avser den andra grunden.

C — Den tredje grunden: Förstainstansrätten beaktade inte i tillräcklig mån konstaterandet att kommissionen hade åsidosatt motiveringsskyldigheten vad gäller fastställandet av hur allvarlig överträdelsen är

44 Denna grund består av två delar, nämligen otillräckligt beaktande från förstainstansrättens sida av konstaterandet att kommissionen åsidosatt motiveringsskyldigheten beträffande den aktuella marknadens storlek respektive otillräckligt beaktande från förstainstansrättens sida av konstaterandet att kommissionen åsidosatt motiveringsskyldigheten beträffande överträdelsens konkreta påverkan på marknaden.

1. Den tredje grundens första del: Förstainstansrätten beaktade inte i tillräcklig mån konstaterandet att kommissionen åsidosatt motiveringsskyldigheten beträffande den aktuella marknadens storlek

a) Den överklagade domen

45 Förstainstansrätten förklarade i punkt 87 i den överklagade domen att det inte förelåg någon skyldighet för kommissionen att i det aktuella fallet avgränsa marknaden vid tillämpningen av artikel 81.1 EG med hänsyn till överenskommelsernas konkurrensbegränsande syfte. I punkt 88 i nämnda dom förklarade dock förstainstansrätten att eftersom böter ålades i artikeldelen i det omtvistade beslutet med tillämpning av förordning nr 1/2003, var konstaterandena avseende de faktiska omständigheterna när det gällde den berörda marknaden relevanta, även om det förhållandet att de var otillräckliga inte kunde leda till att beslutet ogiltigförklarades helt.

46 I punkt 89 i den överklagade domen uttalade förstainstansrätten följande:

”Enligt riktlinjerna gäller … att man vid bedömningen av överträdelsens allvar ’skall... beakta’ inte endast överträdelsens art utan även ’dess konkreta påverkan på marknaden, om den är mätbar’ (punkt 1 A första stycket). För att bedöma överträdelsens konkreta påverkan på marknaden är det emellertid nödvändigt att avgränsa denna marknad. I riktlinjerna föreskrivs även att det för att fastställa överträdelsens allvar är ’nödvändigt’ att ’beakta de överträdande företagens [faktiska] ekonomiska kapacitet att vålla andra aktörer betydande skada’ (punkt 1 A fjärde stycket), vilket innebär att det är nödvändigt att fastställa marknadernas storlek och de marknadsandelar som de berörda företagen innehar.”

47 Efter att i punkt 95 i den överklagade domen ha funnit att det inte förelåg någon bristande motivering när det gällde avgränsningen av de aktuella produktmarknaderna undersökte förstainstansrätten kommissionens konstateranden i det omtvistade beslutet beträffande marknadens storlek.

48 I punkt 98 i den överklagade domen angav förstainstansrätten att kommissionens bedömningar beträffande storleken på de tre produktmarknader som den hade identifierat var ofullständiga och inte gjorde det möjligt att kontrollera samtliga berörda marknaders storlek. Förstainstansrätten konstaterade i punkt 99 i den överklagade domen att det omtvistade beslutet ”var otillräckligt motiverat, vilket kunde leda till delvis ogiltigförklaring av [detta] beslut... om inte kommissionens konstateranden beträffande de berörda företagens faktiska ekonomiska kapacitet att vålla en betydande skada var grundad på andra skäl i det omtvistade beslutet”.

49 Förstainstansrätten fastslog i punkterna 100 och 101 i den överklagade domen att klagandena aldrig bestritt kommissionens konstateranden i det omtvistade beslutet, vilka gör det möjligt att hävda att det föreligger en sådan kapacitet, det vill säga bland annat att de hade en ledande ställning på den europeiska marknaden för tillverkning av synålar och att konkurrensen var mycket begränsad på denna marknad.

b) Parternas argument

50 Enligt klagandena åsidosatte förstainstansrätten artikel 253 EG genom att inte ogiltigförklara det omtvistade beslutet trots att den hade konstaterat att motiveringsskyldigheten hade åsidosatts vad gällde den aktuella marknadens storlek. Förstainstansrätten underlät därigenom att beakta att denna brist påverkade fastställandet av överträdelsens allvar, eftersom detta fastställande innebär att flera kriterier måste användas kumulativt och kommissionen själv angett i sitt beslut att den hade beaktat den aktuella marknadens storlek och de överträdande företagens ekonomiska kapacitet att vålla andra aktörer betydande skada.

51 Enligt klagandena gjorde förstainstansrätten sig även skyldig till en felaktig rättstillämpning när den fann att kommissionen i tillräcklig mån hade beskrivit överträdelsens konkreta påverkan på marknaden genom att hänvisa till de berörda företagens ledande ställning. Förstainstansrätten felbedömde därvid skillnaden mellan fastställandet av ett företags faktiska ekonomiska kapacitet att vålla betydande skada och fastställandet av överträdelsens konkreta påverkan på marknaden.

52 Klagandena har därför hävdat att det föreligger en motstridighet i domskälen mellan å ena sidan punkt 89 och å andra sidan punkterna 99 och 100 i den överklagade domen.

53 Kommissionen har svarat att enligt en korrekt tolkning av den överklagade domen slog förstainstansrätten fast att det föreligger en skyldighet att fastställa storleken på produktmarknaderna endast vad gäller de berörda företagens kapacitet att vålla en betydande skada. Om denna kapacitet kan fastslås genom andra medel, vilket var möjligt i det aktuella fallet, är kommissionen dock befriad från skyldigheten att fastställa marknadernas storlek. Vidare följer det enligt kommissionen av förstainstansrättens rättspraxis att den metod för att beräkna böter som beskrivs i riktlinjerna inte alls innebär en skyldighet att vid fastställandet av utgångsbeloppet för böterna beakta den aktuella marknadens storlek.

c) Domstolens bedömning

54 Enligt fast rättspraxis ska bedömningen enligt gemenskapens konkurrensrätt av hur allvarliga överträdelserna är göras med hänsyn till ett stort antal omständigheter, såsom de särskilda omständigheterna i målet, dess kontext och böternas avskräckande verkan. Det har inte fastställts någon tvingande eller uttömmande förteckning över de kriterier som absolut ska tas i beaktande (se bland annat domen i de ovannämnda förenade målen Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mot kommissionen, punkt 465, dom av den 28 juni 2005 i de förenade målen C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P och C-213/02 P, Dansk Rørindustri m.fl. mot kommissionen, REG 2005, s. I-5425, punkt 241, och av den 25 januari 2007 i mål C-407/04 P, Dalmine mot kommissionen, REG 2007, s. I-829, punkt 129).

55 I motsats till vad klagandena har hävdat utgör storleken på den marknad som påverkats endast en relevant omständighet bland andra när det gäller att bedöma hur allvarlig en överträdelse är och för att fastställa bötesbeloppet (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Dalmine mot kommissionen, punkt 132).

56 I punkt 89 i den överklagade domen slog förstainstansrätten emellertid fast att enligt punkt 1 A fjärde stycket i riktlinjerna ska de överträdande företagens faktiska ekonomiska kapacitet att vålla andra aktörer betydande skada beaktas vid bedömningen av överträdelsens allvar. Förstainstansrätten tillade att denna bedömning innebär att det är nödvändigt att fastställa marknadernas storlek.

57 Klagandena har inte ifrågasatt förstainstansrättens analys, men har gjort gällande att förstainstansrätten därefter sade emot sig själv genom att i punkt 101 i den överklagade domen medge att hänvisningen till klagandenas ledande ställning på den berörda marknaden kan utgöra en tillräcklig beskrivning av överträdelsens konkreta påverkan på marknaden.

58 Det kan härvid konstateras att klagandena har gjort en felaktig tolkning av punkt 101 i den överklagade domen. Det framgår nämligen av denna punkt att hänvisningen till klagandenas ledande ställning på marknaden anses som ett relevant kriterium för att bedöma de överträdande företagens faktiska ekonomiska kapacitet att vålla andra aktörer betydande skada och inte, som klagandena hävdar, för att bedöma överträdelsens konkreta påverkan på marknaden.

59 Icke desto mindre kvarstår det faktum att förstainstansrätten faktiskt sade emot sig själv genom att å ena sidan, i punkt 89 i den överklagade domen, slå fast att bedömningen av ett företags ekonomiska kapacitet att vålla betydande skada med nödvändighet kräver att storleken på marknaden fastställs och å andra sidan, i punkterna 99–101 i nämnda dom, finna att denna brist i motiveringen kunde kompenseras av andra konstateranden, i det aktuella fallet klagandenas ledande ställning på nämnda marknad.

60 Denna motstridighet kan dock inte, som klagandena har gjort gällande, medföra att förstainstansrätten ska anses ha underlåtit att i tillräcklig mån beakta att kommissionen åsidosatte motiveringsskyldigheten beträffande den berörda marknadens storlek.

61 Tvärtemot vad förstainstansrätten fann i punkt 89 i den överklagade domen innebär nämligen inte bedömningen enligt punkt 1 A fjärde stycket i riktlinjerna av de överträdande företagens faktiska ekonomiska kapacitet att vålla andra aktörer betydande skada att det är nödvändigt att fastställa marknadens storlek.

62 Domstolen har förvisso funnit att vid fastställandet av bötesbeloppet är de marknadsandelar som innehas av ett företag relevanta när det gäller att fastställa det inflytande som företaget har kunnat utöva på marknaden (dom av den 17 december 1998 i mål C-185/95 P, Baustahlgewebe mot kommissionen, REG 1998, s. I-8417, punkt 139).

63 Av de skäl som generaladvokaten redovisade i punkterna 98–101 i sitt förslag till avgörande går det emellertid inte att av i föregående punkt nämnd rättspraxis dra slutsatsen att vid bedömningen av ett företags inflytande på marknaden eller, för att återge lydelsen i riktlinjerna, den faktiska ekonomiska kapaciteten att vålla andra aktörer betydande skada, denna kapacitet ska mätas genom att kommissionen åläggs en skyldighet att i förväg göra en avgränsning av marknaden samt en bedömning av dess storlek, med beaktande av företagets omsättning.

64 Dessutom skulle, när det gäller en överträdelse som den nu aktuella, som består i en uppdelning av marknader, en så formalistisk tolkning av den ovannämnda domen i målet Baustahlgewebe mot kommissionen som klagandena förespråkar få till följd att kommissionen ålades en skyldighet vid beräkningen av böterna som den enligt fast rättspraxis inte har vid tillämpningen av artikel 81 EG när den aktuella överträdelsen har ett konkurrensbegränsande syfte (se bland annat de ovannämnda domarna i målet Aalborg Portland m.fl. mot kommissionen, punkt 261, och Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied mot kommissionen, punkt 125).

65 Förstainstansrätten har således haft fog för att i punkterna 99–101 i den överklagade domen finna att klagandenas ekonomiska kapacitet att vålla andra aktörer betydande

skada kan fastställas genom sådana konstateranden som att företagen är ledande på den berörda marknaden.

66 Av detta följer, trots de motstridiga domskäl i den överklagade domen som klagandena med rätta pekat på, att den andra grundens första del är verkningslös och inte kan leda till att överklagandet bifalls.

2. Den tredje grundens andra del: Förstainstansrätten beaktade inte i tillräcklig mån konstaterandet att kommissionen hade åsidosatt motiveringsskyldigheten beträffande överträdelsens konkreta påverkan på marknaden

a) Den överklagade domen

67 I punkterna 109–112 i den överklagade domen anförde förstainstansrätten följande:

”109 … bedömningen av den konkreta påverkan på marknaden är endast nödvändig ’när denna [påverkan] är mätbar’. Kommissionen har dock under förfarandet inte hävdat att denna påverkan inte var mätbar i det aktuella fallet och har i sin svarsinlaga nöjt sig med att angående denna punkt erinra om att den uppdelning av produktmarknader och av den geografiska marknaden som gjorts i de överenskommelser som slutits mellan sökandena och Entaco har genomförts och har ’därmed nödvändigtvis haft faktisk inverkan på konkurrensvillkoren på marknaderna inom gemenskapen’.

110 Denna slutsats är dock inte övertygande. …

111 Kommissionen har i skälen 318–320 i det [omtvistade] beslutet grundat sig på ett orsakssamband mellan genomförandet av överenskommelsen och dess konkreta påverkan på marknaden, vilket dock inte räcker för att beräkna böternas belopp.

112 Följaktligen har kommissionen i detta avseende inte uppfyllt sin motiveringsskyldighet i tillräcklig mån. Frågan om vilka rättsföljder som aktualiseras till följd av detta behandlas nedan i punkt 190 och följande punkter.”

68 Vad gäller rättsföljderna av det åsidosättande av motiveringsskyldigheten som konstaterades i punkt 112 i den överklagade domen slog förstainstansrätten i punkterna 188 och 189 i samma dom fast att i det aktuella fallet hade överträdelsen som syfte en uppdelning av produktmarknader och den geografiska marknaden och utgjorde en uppenbar överträdelse av konkurrensrätten och var till sin natur synnerligen allvarlig. Således var det enligt förstainstansrätten, med beaktande av definitionen i riktlinjerna, berättigat att i det omtvistade beslutet klassificera överträdelsen som ”mycket allvarlig”.

69 I punkt 190 i den överklagade domen angav förstainstansrätten följande:

”Vad gäller bedömningen av överträdelsens konkreta påverkan på marknaden har det redan konstaterats att kommissionen åsidosatt sin motiveringsskyldighet i det [omtvistade beslutet] … Denna bristande motivering kan emellertid inte under omständigheterna i förevarande fall leda till att de påförda böterna upphävs eller sätts ned, eftersom klassificeringen av överträdelsen som ”mycket allvarlig” var välgrundad och kommissionen valde det lägsta utgångsbelopp som föreskrivs i riktlinjerna för en sådan överträdelse (vilket för övrigt är det högsta beloppet för en ”allvarlig” överträdelse), nämligen 20 miljoner euro. Kommissionen gjorde nämligen en riktig bedömning när den fastställde att valet av det lägsta beloppet i förevarande fall räckte för att beakta minskningen av överträdelsens påverkan under överträdelseperioden.”

b) Parternas argument

70 Enligt klagandena åsidosatte förstainstansrätten artikel 253 EG genom att inte ogiltigförklara det omtvistade beslutet trots att den hade konstaterat att kommissionen hade åsidosatt motiveringsskyldigheten beträffande överträdelsens konkreta påverkan på marknaden. När förstainstansrätten i punkt 190 i den överklagade domen fann att denna bristande motivering under omständigheterna i det aktuella fallet kunde leda till att de påförda böterna upphävdes eller sattes ned, eftersom klassificeringen av överträdelsen som ”mycket allvarlig” var välgrundad, blandade den enligt klagandena därvid ihop frågor avseende beslutets materiella rättsenlighet med frågor beträffande rättsföljderna av ett åsidosättande av den formella motiveringsskyldigheten.

71 Kommissionen har tillbakavisat klagandenas ståndpunkt. Den anser dock att förstainstansrätten gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning i punkterna 109–112 i den överklagade domen. Förstainstansrätten krävde för det första av kommissionen att den skulle bevisa att det inte förelåg någon mätbar konkret påverkan, trots att den själv inte konstaterade att denna påverkan var mätbar. För det andra gick förstainstansrätten emot fast rättspraxis, enligt vilken genomförandet av en överenskommelse som har ett konkurrenshämmande syfte räcker för att avfärda möjligheten att slå fast att marknaden inte påverkats. Kommissionen har följaktligen begärt att domstolen ska ändra domskälen genom att frångå konstaterandena i punkterna 109–112 i den överklagade domen i fråga om bevisningen och i fråga om möjligheten att mäta överträdelsens påverkan på marknaden.

c) Domstolens bedömning

i) Kommissionens begäran att domskälen ska ändras

72 Det följer av fast rättspraxis att överklagandet ska ogillas om en dom från förstainstansrätten innehåller domskäl som strider mot gemenskapsrätten men domslutet visar sig vara riktigt enligt andra rättsliga grunder (se bland annat dom av den 9 juni 1992 i mål C-30/91 P, Lestelle mot kommissionen, REG 1992, s. I-3755,

punkt 28, och av den 9 september 2008 i de förenade målen C-120/06 P och C-121/06 P, Flamm m.fl. mot rådet och kommissionen, REG 2008, s. I-6513, punkt 187).

73 Även om det antogs att en begäran att ändra domskälen skulle kunna bifallas under sådana omständigheter som åberopats av kommissionen, måste denna begäran avslås i det nu aktuella fallet.

74 Vad för det första gäller frågan huruvida kommissionen är skyldig att vid beräkningen av bötesbeloppet fastställa att överträdelsen haft en konkret påverkan på marknaden, erinrar domstolen om att även om denna påverkan är en omständighet som ska beaktas vid bedömningen av överträdelsens allvar, är den bara ett av ett flertal kriterier som ska beaktas, såsom överträdelsens art och omfattningen av den relevanta geografiska marknaden. Dessutom framgår av punkt 1 A första stycket i riktlinjerna att denna påverkan endast ska beaktas när den är mätbar (dom av den 9 juli 2009 i mål C-511/06 P, Archer Daniels Midland mot kommissionen, REG 2009, ännu ej offentliggjort i rättsfallssamlingen, punkt 125).

75 Vad gäller överenskommelser om horisontell samverkan avseende priser eller uppdelning av marknader framgår det också av riktlinjerna att dessa överenskommelser kan klassificeras som mycket allvarliga överträdelser på grundval endast av överträdelsernas art utan att kommissionen är skyldig att visa att överträdelsen haft en konkret påverkan på marknaden. I det fallet utgör överträdelsens konkreta påverkan på marknaden endast en omständighet bland flera andra, som, om den är mätbar, gör det möjligt för kommissionen att höja böternas utgångsbelopp utöver det lägsta möjliga bötesbeloppet på 20 miljoner euro.

76 Den nu aktuella överenskommelsen syftade till en uppdelning av marknader och kunde därmed klassificeras som mycket allvarlig utan att kommissionen behövde visa att den haft en konkret påverkan på marknaden.

77 Förstainstansrätten konstaterade dock i punkt 111 i den överklagade domen att kommissionen, i den del av det omtvistade beslutet som avsåg beräkningen av bötesbeloppet, ägnade tre punkter åt att undersöka detta kriterium, under rubriken ”Överträdelsens konkreta påverkan”.

78 I punkt 109 i den överklagade domen angav förstainstansrätten att kommissionen under förfarandet aldrig hade hävdat att överträdelsens konkreta påverkan inte var mätbar. Under dessa förhållanden gjorde sig förstainstansrätten inte skyldig till felaktig rättstillämpning när den slog fast dels att kommissionen ansåg att den påverkan som beskrivs i det omtvistade beslutet var mätbar, dels att kommissionen avsåg att beakta detta kriterium vid beräkningen av bötesbeloppet.

79 Vad för det andra gäller de omständigheter som kommissionen i sådant fall måste visa föreligger för att fastställa att överträdelsen haft en konkret påverkan på marknaden, godtar domstolen inte kommissionens påstående att det i detta hänseende skulle räcka för den att hänvisa till att överenskommelsen har genomförts.

80 I avsaknad av ytterligare bevisning kan en sådan hänvisning endast utgöra en presumtion för att genomförandet av överenskommelsen har medfört en påverkan på marknaden.

81 Även om det inte krävs att överträdelsen har en reell påverkan för att denna ska betraktas som mycket allvarlig om en överenskommelse har ett konkurrenshämmande syfte, har kommissionen möjlighet att beakta även denna omständighet för att höja utgångsbeloppet för böterna utöver det enligt riktlinjerna lägsta möjliga bötesbeloppet på 20 miljoner euro, utan annan beloppsbegränsning än 10 procent av företagets totala omsättning under föregående räkenskapsår, vilket föreskrivs i artikel 23.2 i förordning nr 1/2003.

82 Vad gäller denna inverkan kan kommissionen, när den anser att det är lämpligt att vid beräkningen av bötesbeloppet beakta överträdelsens konkreta påverkan på marknaden, vilket är en fakultativ omständighet, inte begränsa sig till att bara presumera, utan den måste, som generaladvokaten har påpekat i punkt 140 i sitt förslag till avgörande, kunna lägga fram konkreta, tillförlitliga och tillräckliga indikationer som gör det möjligt för den att bedöma vilket faktiskt inflytande som överträdelsen har kunnat ha på konkurrensen på marknaden.

83 Förstainstansrätten gjorde sig således inte skyldig till någon felaktig rättstillämpning när den i punkterna 110 och 111 i den överklagade domen fann att kommissionen inte utan annan förklaring kan begränsa sig till att fastställa att överenskommelsen haft en reell inverkan på marknaden på grundval av att denna genomförts och endast grunda beslutet på ett orsakssamband mellan genomförandet av överenskommelsen och dess konkreta påverkan på marknaden.

84 Av vad som anförts följer att kommissionens begäran att ändra domskälen i alla händelser ska avslås.

ii) Klagandenas argument

85 Klagandena kan inte vinna framgång med argumentet att förstainstansrätten gjorde sig skyldig till en felaktig rättstillämpning då den inte ogiltigförklarade det omtvistade beslutet efter att ha fastställt att kommissionen hade åsidosatt motiveringsskyldigheten beträffande överträdelsens konkreta påverkan på marknaden.

86 Vad gäller gemenskapsdomstolens prövning av de beslut som kommissionen antar på konkurrensområdet erinrar domstolen om att utöver en prövning av huruvida de är rättsenliga, vilken enbart gör det möjligt att ogilla talan om ogiltigförklaring eller att ogiltigförklara den omtvistade rättsakten, innebär förstainstansrättens fulla prövningsrätt enligt artikel 31 i förordning nr 1/2003 med tillämpning av artikel 229 EG att den har befogenhet att ändra den omtvistade rättsakten, även om den inte ogiltigförklaras, för att exempelvis ändra det bötesbelopp som påförts med beaktande av samtliga

faktiska omständigheter (domen de ovannämnda förenade målen Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mot kommissionen, punkt 692).

87 Vid prövningen av huruvida det omtvistade beslutet var rättsenligt konstaterade förstainstansrätten för det första i punkt 112 i den överklagade domen att beslutet var otillräckligt motiverat vad gällde ett av de kriterier som kommissionen använt för att vid beräkningen av bötesbeloppet fastställa hur allvarlig en överträdelse av artikel 81 EG är, nämligen överträdelsens konkreta påverkan på marknaden. Såsom anförts ovan i punkt 54 kan kommissionen använda ett antal kriterier för att vid fastställandet av böterna avgöra hur allvarlig en överträdelse av konkurrensreglerna varit. Mot bakgrund av detta gjorde sig förstainstansrätten inte skyldig till en felaktig rättstillämpning när den fann att dess konstaterande avseende ett enda av dessa kriterier inte automatiskt medförde att det omtvistade beslutet ogiltigförklarades, ens delvis.

88 För det andra beaktade förstainstansrätten i punkt 190 i den överklagade domen, med stöd av sin fulla prövningsrätt, den brist som den hade funnit i det omtvistade beslutet och gjorde därefter en bedömning av huruvida denna påverkat bötesbeloppets storlek och om det därmed fanns skäl att ändra detta belopp. Inom ramen för denna bedömning fann förstainstansrätten att det saknades skäl att ändra utgångsbeloppet för de böter som hade ålagts i det omtvistade beslutet.

89 Såväl vid kontrollen av beslutets rättsenlighet som vid utövandet av sin fulla prövningsrätt bedömde förstainstansrätten således i vederbörlig ordning rättsföljderna av kommissionens åsidosättande av sin motiveringsskyldighet avseende överträdelsens konkreta påverkan på marknaden.

90 Överklagandet kan således inte vinna bifall såvitt avser den tredje grundens andra del.

91 Det följer av samtliga ovanstående överväganden att överklagandet inte kan vinna bifall såvitt avser någon del av den tredje grunden.

D — *Den fjärde grunden: Förstainstansrätten åsidosatte riktlinjerna och gjorde en felaktig bedömning av överträdelsens allvar*

92 Även denna grund består av två delar. Den första delen avser den omständigheten att förstainstansrätten inte beaktade att överträdelsens konkreta påverkan på marknaden hade fastställts på ett felaktigt sätt. Den andra delen avser att förstainstansrätten inte beaktade den förmildrande omständigheten att klagandena frivilligt hade upphört med överträdelsen.

1. Den fjärde grundens första del: Förstainstansrätten beaktade inte att överträdelsens konkreta påverkan på marknaden hade fastställts på ett felaktigt sätt.

a) Den överklagade domen

93 Denna del av grunden riktar sig främst mot punkterna 188–190 i den överklagade domen, vilka har behandlats i punkterna 68 och 69 i förevarande dom.

b) Parternas argument

94 Klagandena har gjort gällande att förstainstansrätten i punkterna 188–190 i den överklagade domen gjorde sig skyldig till en felaktig rättstillämpning i två avseenden. För det första fann förstainstansrätten att den bristande motiveringen avseende överträdelsens konkreta påverkan saknade rättslig relevans, eftersom överträdelsen, med beaktande av dess abstrakta form, kunde klassificeras som ”mycket allvarlig”. Underlåtenheten att beakta de konkreta omständigheterna för överträdelsen strider mot såväl riktlinjerna som domstolens rättspraxis och kommissionens beslutspraxis. För det andra var det fel av förstainstansrätten att anse att det utgångsbelopp som föreskrivs i riktlinjerna för en ”mycket allvarlig” överträdelse utgör ett lägsta belopp som det inte är tillåtet att frångå. Detta synsätt strider mot kommissionens beslutspraxis och utgör ett åsidosättande av proportionalitetsprincipen.

95 Kommissionen har delvis hänvisat till de argument som den har utvecklat beträffande den tredje grunden om överträdelsens konkreta påverkan på marknaden. Kommissionen har tillagt att förstainstansrätten inte ansåg att det i riktlinjerna föreskrivna utgångsbeloppet är en lägsta nivå som inte får frångås. Tvärtom prövade den i punkterna 206 och 223 i den överklagade domen huruvida beloppet var proportionerligt. När det gäller klagandenas argument beträffande kommissionens beslutspraxis är de nämnda exemplen antingen irrelevanta, nya eller oprecisa.

c) Domstolens bedömning

96 Klagandena har för det första gjort gällande att förstainstansrätten gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning när den gjorde en abstrakt klassificering av överträdelsen utan att beakta att överträdelsens konkreta påverkan på marknaden hade fastställts på ett felaktigt sätt. Domstolen erinrar härvid om att det vid fastställandet av bötesbeloppet ska beaktas hur länge överträdelserna pågått och alla omständigheter som kan påverka bedömningen av överträdelsernas allvar, såsom de enskilda företagens beteende och roll vid genomförandet av de samordnade förfarandena, den vinst företagen kunnat göra genom dessa förfaranden, deras storlek och värdet på de aktuella varorna samt den risk som överträdelser av detta slag innebär för genomförandet av Europeiska gemenskapens mål (se domarna i de ovannämnda målen Musique Diffusion française

m.fl. mot kommissionen, punkt 129, och Dansk Rørindustri m.fl. mot kommissionen, punkt 242). Följaktligen är verkan av ett konkurrensbegränsande förfarande inte i sig ett avgörande kriterium vid bedömningen av huruvida bötesbeloppet är skäligt. Särskilt kan omständigheter som rör avsikten vara viktigare än nämnda verkan, framför allt när det rör sig om överträdelser som till sin natur är allvarliga, till exempel en uppdelning av marknader, som det är fråga om i förevarande fall (se dom av den 2 oktober 2003 i mål C-194/99 P, Thyssen Stahl mot kommissionen, REG 2003, s. I-10821, punkt 118).

97 Klagandena har för det andra gjort gällande att förstainstansrätten gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning när den slog fast att det utgångsbelopp som föreskrivs i riktlinjerna för en ”mycket allvarlig” överträdelse utgör ett lägsta belopp som det inte är tillåtet att frångå. Domstolen konstaterar härvid att förstainstansrätten i punkt 190 i den överklagade domen begränsade sig till att pröva huruvida den brist som den fastställt vad gäller bedömningen av överträdelsens konkreta påverkan hade inverkat på beräkningen av bötesbeloppet. Inom ramen för denna prövning fann förstainstansrätten för det första att kommissionen inte hade höjt utgångsbeloppet med åberopande av överträdelsens påverkan på marknaden. Inom ramen för sin fulla prövningsrätt fann förstainstansrätten för det andra att det utgångsbelopp som hade fastställts i det omtvistade beslutet var motiverat, eftersom överträdelsen hade klassificerats som ”mycket allvarlig”. Det faktum att förstainstansrätten inte fann det lämpligt att under de aktuella förhållandena ändra det utgångsbelopp som kommissionen hade fastställt betyder inte att förstainstansrätten betraktade beloppet 20 miljoner euro som en lägsta nivå som inte får underskridas.

98 Vad gäller klagandenas argument avseende kommissionens beslutspraxis erinrar domstolen om att denna inte utgör rättslig grund för böter i konkurrensmål, då kommissionen, vad gäller fastställandet av bötesbelopp, förfogar över ett stort utrymme för skönsmässig bedömning, och detta utan att vara bunden av sina tidigare bedömningar (se bland annat domarna i de ovannämnda målen Dansk Rørindustri m.fl. mot kommissionen, punkterna 209–213, och Archer Daniels Midland mot kommissionen, punkt 82).

99 Överklagandet kan således inte vinna bifall såvitt avser den fjärde grundens första del.

2. Den fjärde grundens andra del: Förstainstansrätten beaktade inte den förmildrande omständigheten att klagandena frivilligt hade upphört med överträdelsen

a) Den överklagade domen

100 Förstainstansrätten fann i punkt 211 i den överklagade domen, med hänvisning till fast rättspraxis, att en förmildrande omständighet endast kan beaktas vid beräkningen av böter för överträdelser av konkurrensregler om de berörda företagen föranletts att upphöra med sitt konkurrensbegränsande agerande genom kommissionens ingripande.

101 Förstainstansrätten konstaterade i punkt 212 i den överklagade domen att det framgick av det omtvistade beslutet att det förtida upphörandet av den olagliga överenskommelsen inte var en följd av vare sig ett ingripande från kommissionens sida eller klagandenas beslut att upphöra med överträdelsen, utan av ett affärsstrategiskt beslut. Den slog därefter fast, i punkt 213 i nämnda dom, att det förtida upphörandet av avtalet redan hade beaktats vid bedömningen av överträdelsens varaktighet och således inte kunde utgöra en förmildrande omständighet.

b) Parternas argument

102 Enligt klagandena gjorde förstainstansrätten sig skyldig till en felaktig rättstillämpning i punkterna 211 och 213 i den överklagade domen då den i sin analys inte beaktade att klagandena frivilligt hade upphört med överträdelsen. Att på eget initiativ upphöra med ett rättsstridigt handlande borde vara en förmildrande omständighet som inte beaktas vid bedömningen av överträdelsens varaktighet.

103 Kommissionen har anfört att förstainstansrättens analys överensstämmer med fast rättspraxis på området som det inte finns anledning att ifrågasätta.

c) Domstolens bedömning

104 Bland de förmildrande omständigheter som kan medföra en minskning av utgångsbeloppet för böterna anges i punkt 3 tredje strecksatsen i riktlinjerna att företaget har upphört med överträdelsen vid kommissionens första ingripanden, bland annat vid kontroller.

105 I punkt 158 i domen i det ovannämnda målet Dalmine mot kommissionen delade domstolen förstainstansrättens bedömning att förmildrande omständigheter enligt punkt 3 tredje strecksatsen i riktlinjerna inte kan anses föreligga om överträdelsen har upphört innan kommissionen gör sina första ingripanden eller om företagen redan fattat ett orubbligt beslut om att upphöra med överträdelsen före detta datum.

106 Följaktligen gjorde förstainstansrätten sig inte skyldig till en felaktig rättstillämpning när den slog fast att det var rätt av kommissionen att i det omtvistade beslutet anse att det inte förelegat några förmildrande omständigheter i klagandenas fall på grund av deras beslut att upphöra med de avtal som utgör överträdelsen, eftersom det sistnämnda beslutet enligt klagandena själva hade fattats innan kommissionen gjorde sitt första ingripande, och helt oberoende av detta.

107 Överklagandet kan således inte vinna bifall såvitt avser den fjärde grundens andra del, och därmed inte såvitt avser någon del av den fjärde grunden.

E — *Den femte grunden: Förstainstansrätten åsidosatte proportionalitetsprincipen vid fastställandet av bötesbeloppet*

1. Den överklagade domen

108 Förstainstansrätten prövade i punkterna 228–232 i den överklagade domen huruvida de böter som kommissionen hade påfört i det omtvistade beslutet var proportionerliga i förhållande till de berörda marknadernas volym, klagandenas storlek och ekonomiska styrka, klagandenas ekonomiska situation samt risken för att de skulle åläggas böter i ”låsanordningsärendet”. Förstainstansrätten fann i punkt 233 i nämnda dom att klagandenas argument rörande ett åsidosättande av proportionalitetsprincipen inte kunde godtas.

2. Parternas argument

109 Klagandena har hävdat att förstainstansrätten åsidosatte proportionalitetsprincipen i två avseenden när den fastställde överträdelsens allvar i samband med att böterna bestämdes. För det första gjorde förstainstansrätten en formalistisk tillämpning av riktlinjerna utan att beakta de konkreta omständigheterna kring överträdelsen. För det andra prövade förstainstansrätten huruvida böterna var proportionerliga endast utifrån isolerade kriterier utan att på ett övergripande sätt beakta omständigheterna i det aktuella fallet.

110 Kommissionen anser att denna grund inte kan prövas i sak, eftersom den avser att domstolen ska göra en ny bedömning av bötesnivån. Kommissionen har i andra hand understrukit att förstainstansrätten i detalj undersökte om böterna var proportionerliga och att klagandenas argument saknar fog.

3. Domstolens bedömning

111 Domstolen konstaterar att klagandenas första argument i huvudsak är en upprepning av vad som anförts i den fjärde grundens andra del, varför detta argument ska underkännas av samma skäl som ledde till att den grunden inte kunde leda till att överklagandet bifölls.

112 Det andra argumentet får betraktas som en begäran om att domstolen ska göra en ny bedömning av det bötesbelopp som förstainstansrätten fastställt. Enligt fast rättspraxis ankommer det emellertid inte på domstolen, när den prövar ett mål om överklagande, att göra en skälighetsbedömning som ändrar den bedömning som förstainstansrätten med stöd av sin fulla prövningsrätt har gjort av ett bötesbelopp som ett företag har ålagts på grund av att det har åsidosatt gemenskapsrätten (se bland annat, domarna i de ovannämnda målen Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mot kommissionen, punkt 614, och Dansk Rørindustri m.fl. mot kommissionen, punkt 245).

113 Den femte grunden kan således inte tas upp till sakprövning.

114 Av vad som anförts följer att överklagandet ska ogillas i sin helhet.

VI — Rättegångskostnader

115 Enligt artikel 69.2 i rättegångsreglerna, som enligt artikel 118 i samma regler ska tillämpas i mål om överklagande, ska tappande part förpliktas att ersätta rättegångs-

kostnaderna, om detta har yrkats. Kommissionen har yrkat att klagandena ska förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Eftersom klagandena har tappat målet ska kommissionens yrkande bifallas.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

1) Överklagandet ogillas.

2) William Prym GmbH & Co. KG och Prym Consumer GmbH & Co. KG ska ersätta rättegångskostnaderna.

Underskrifter